

საუნჯის მამებარი

იპოპულარი ზღაპარი.*

IV

ჰიორის ერთმა შემთხვევამ შეეწყო ხელი. საღამომდე მოხეტიალე მომღერლები შეხვდნენ. ძალიან უნდოდა იმათი მოსმენა, ანუკა ერთი საპეკი და ამერა.

ეს თქმულმა დაუსრულებელი პოემა იყო. დაწერილებით იყო აწერილი თავდასასვლილი ახალგაზდა კაცისა, რომელსაც აზამს საუნჯეებამდე მიეღწია ერთ ჯადოქარის ნაწიქარ თილისმის შემწეობით. ცეცხლ მტრქვეშ მთის ნაპირები გაივარა იმის წინ და იქიდან ძვირფასი საუნჯეები გამოიტანა.

ეს რომ გაუშამდარმა და ბოროტმა ბებერმა გაიგო, თილისმის ძალით მიუღწერს მოპოვება მიონდომამ, მაგრამ მის მოტკეპილი და მიუღდომელი მთის წვერი დახვდა. იქ უფსკრულში ჩავარდა და დასახიჩრდა. ყოველს ტავს უქანაური მოძახილი მოსდევდა:

„მრავალი საუნჯეა აზამში დაფარული; მაგრამ რაც ერთთვის გამაბედნიერებელია, მეორეს დაშლუველია. თამამად, მგზავთო, სახიფათოა შენი არჩევანი!“

სიმღერის ვაგონება კი სულ ერთი საპეკი ღირდა, მაგრამ მისი ჩვენებანი ჰიორისთვის ბნელი იყო. რაც შეეხება საუნჯეს,—სიმღერიდან არა სჩანს და არც იყო დასახლებული, სახელდომრ, რომელი თილისმა იყო გზის გასახნვალად სეკირა. როგორ უნდა იზოგოს? სად უნდა მოძებნოს ამ ძვირფასი საზამის საიღუმლო დარაჯი?

ჯადოქარები მრავლად არიან იაპონიაში. ისევე მიმართავენ ხოლმე ჯადოქარებს, როგორც ექიმებს.

ჰიორის ცოტა ფული უნდა დაეხარჯა, რომ ყველახედ ცნობილ ჯადოქარის მისამართი გაეყო. მისმა განზრახვამ, რომელიც უნებურად წამოსდა მომღერლების ყურის საგდებად შეკრებილ ხალხს კითხვებზედ, დანანების ღიმილი მოკვეთა ყველას.

„კიდევ ერთი სულელი გამოჩნდა და ზღაპრები დაიჭერაო,“—ამბობდა ხალხი.

V

მახინჯი, მუღამ იგავებით მოლაპარაკე ჯადოქარი თავის სიმპოლოტის ირემზედ შევდა, კარგა ხანს იფიქრა ზეცის ქვეშ თავსუდ აიპყრობილმა და ღვთაების განხილვამ გაართულმა. ღვთაებას რჩევას სთხოვედა.

— ჩემო შეილი, —სთქვა მან ბოლოს:—ბევრჯელ მოსულა ჩემთან ხალხი აზამს გზის საკითხავად. ზოგი აღარ ამბრუნდა,—ისინი უწყველია, ყველახედ ბედნიერნი არიან; ზოგს ამაღო მოსდევდა,—იმათ ან ქურდობა დაიწყეს, ან კაცისკვლა, ან ავალოაყალი; შეიძლება ჰკუცად დაქარეს.

ერთის სიტყვით, ყველა ის, რომელიც საუნჯეს სამებრად წაივდა, ან გაგვიდა, ან პატროსნებაზედ ხელი აიღო.

— მე არც გიგი ვარ, არც უპატიოსნო, —სთქვა ჰიორიმ:— შე უბედური ვარ.

ჰიორიმ უამბო ჯადოქარს თავისი თავგადასასვლილი.

— მის შენ ძალიან გიყვარს ის ქალი?—კითხა ჯადოქარმა.

— იმდენად, რომდენადაც შესაძლებელია სიყვარული.

— კარგი: თუმცა შენ, რასაკვირველია, სისულელეს სხადიხარ, მაგრამ მაინც მინდა რითიმე დახმარება გაგიწიო. ერთადერთი თილისმა, რომელსაც შეუძლიან დახმარება აღმოგინონ მგ საქმეში, გლიკონის ტოტაა. ეს ტოტი თითქმის არაჩვეულებრივი საკვირველებაა, რომელსაც შენი სუსტი თვალები ვერც დინახავენ და ვერც იპოვნიან. მაგრამ ტოტამას წმინდა ჰაობებში ნაცრის ფერი ტაროლაა. ზოლოდის შოულმობს იმ მცენარეს თავის ბუღისათვის. იმას წაართვი ის ტოტი იმ დროს, როდესაც მიჰქონდეს, მაგრამ უნდა კი ეცადო, რომ თვითონ ტაროლოს ან არა დაუშავო რა, ან არ მოჰქ. აღ. არ უნდა მოუხულო სიკაცხლე იმ ცხოველს, რომელიც შენი გამოსადეგია.

ჰიორიმ მადლობის გადახდა დაიწყო, ჯადოქარმა კი დაუმატა:

— გასხოდეს: მე ბრძენი ვარ და არა ჯადოქარი. ძალიან შორს მიგზავნავენ შენი იღბლის სამებრად, თუმცა ის შენს ახლოა. ფეხს ქვეშ იტკირე; აზამს მიწვევარღებს კი ნუ გაყოლები თავისი, თორემ, შეიძლება, საუნჯეს ახლოს გაითარო, სიკაცხლეს კი ვეღარ დაბრუნებ.

VI

სამი ღღის განმავლობაში ჰიორი მუხტებამდის წყალში იდგა; ტაროლოს გამოფრენას უტლიდა. ჯერ-ჯერობით სურდოსა და ქარების გარდა ვერაფერი შეიძინა.

ტოტამას კაც კომბთან შემთხვევით გამოვლენი მისმა უქანარმა საქ კომბთან დააცნობილყოყარა. ჰიორი წელში მოხრილი იყო, თითქო ჰოლგას უზნუნბნსო, და ფრინველს ცის დასავლისკენ (პორიზონტისკენ) მიმართული თვალებით უდარაჯებდა.

ჰიორი სისტუმრო აჯვავებული ვარდის ბუტქში დადგა. ღღის გაკვირებაში იყო. არც იცოდა, როგორ წაერთია ტაროსასთვის ტოტი, რომ არც მისთვის მიეყენებინა რამე ენება და არც ბუღემდის მიტანებინა.

მწელი საქმე იყო! იმდენად მწელი, რომ ახალგაზდა დიმიო ზნად იყო იაპონიის ჯოჯახბეთის ეშმაკებს ხელში ჩაერთნოდა.

თუმცა იმ მდგომარეობაში იყო, მაგრამ არავითარს ყურადღებას არ აქცევდა სატუმროს პატრონის ქალის ათსავარს ეშმაკობას. ახალგაზდა, თთხმენილ წლის ცქრილა ნარეა პეკელასებით თავს დასტრიალებულა ჰიორის.

ჰიორი მუღამ დახლმდებულ და ფიქრში ვართული იყო. ნარეამ მოწყენის მიზეზი ჰკითხა.

— ჩემო მშვენიერო მეზობელო, მე ნიკოა მიყვარს,—უბასუხა მან მოკლედ:—მაგრამ იმასაც რომ შევეუყვარდ, საჭიროა გლიკონის ტოტის შოენა, რომელიც ნაცრის ფერს ტაროლოს აქვს ხოლმე.

— უშეძლებია, ნიკოა ძლიან ლამაზია, რომ შენ შეგყვარებია,—სთქვა ქალმა და ღღამდ ამოიბოვნა.

— მაგრამ არ ვიცი,—განავტრო ჰიორიმ:—ისე როგორ წავაბრუნებ ტოტი, რომ ტაროლოს არა ევნოს-რა. აი რომ დაამლონა.

— მას ის ტოტი ბევრს სიყვარს გიზამს?

* იხ. „დამატება“, № 847.

ნაგების მცინვარი ხვანეთში. — სურათი ზღაგისა.

ხლა რაღა გააკეთოს? პირველმა სიხარულმა გაიარა და ჰიორი დარწმუნდა, რომ ჯერ არაფერი გაუკეთებია. სულ არ იცოდა ან საუნჯე სად იყო, თუ კი მართლა არსებობდა, ან რა გზით უნდა მოიპოვო, ან საით იყო გზა. ჯერ მთის წვერზედ უნდა ასულიყო. მაგრამ მთა ციკაბო კლდეს წარმოადგენდა და, თითქო საიდუმლოაო, არც მწვერვალის სწანდა და არც ბილიკი. მართალია, ზოგიერთი გლეხი თურმე ხანდახან ბედავდა და იქ ზალახს გლეჯდა, მაგრამ გლეხები არავის უშვებდნენ ძალა-დაუტანებლად. ჰიორის მარტო ამ საიდუმლოში ხალხისაგან შეეძლო საპირო ცნობების გაგება.

რამდენისამე დღის განმავლობაში გზის მკონდეს ფრთხილად ეძებდა, მაგრამ შიშით ვერაფერ მისდევდა. ერთს დღის მარტო წვიდა მთაში, მაგრამ გზა დაგნა და დაღალულ-დაქანტული საღამოზედ სასტუმროში დაბრუნდა. ნარვა მაშინვე მისკენ გაეშურა.

— რაღმ დაგაღონა, ჰიორი? ხომ იშოვე, რაც გინდოდა. რატომ არ გაგეზავებენ? ჰიორიმ ყველაფერი უამბო; თავისი უფულობა და სიყვარული, იმედები და მარცხი.

— ყური მიგფე, — სთქვა დინჯად ნარვამ; — პატარაობისას უღარდელად დავრბოდი ამ მთის მიყრუებულს ადგილებში. ჩემზედ კარგად იქაურობა არავინ იცის. არასოდეს ასეთი არა შეგმეფრია რა და მინახავს იქ, რასაც მე დავფიქრებინე, მაგრამ დიდობისას უცნაური თქმულებანი გავიგანე საიდუმლო სულების შესახებ, მეც კრულ მორწმუნოების შიშში შემეპყრო.

თუმცა ვიცი, რომ შენი განზრახვა სისულელეა, მაგრამ მაინც მიგიყვან მთის მწვერვალამდის, იმიტომ რომ მინდა ისეთივე გახარებული განაო, როგორიც ტოტის მოტანის დღეს.

VIII

მეორე დღეს ორივე წავიდა. ჰიორიმ თავის ხის ქალამნების მაგივრად მთაში ადვილად სასიარულო ფეხსაცმელი ჩაიკცა, ნარვამ კი მშვენიერის ლურჯ ტანის სამოსზედ აბრეშუნი ამოკერილი ფეხბიანი წამოსახში წაშობსა, რომ გამკვლელთ ყურადღება ან მიექციათ.

მეტად ძნელი ასასვლელი მთა იყო: ცეცხლოთ მუქქვ მთას ამოხეტის დროს ამოუსეროლა შრავალი ვეებერთელა ლოდი, რომელიც ფერდობებზედ მოხვევებულყო; და ამიტომ ან გარშემო უნდა შემოველოთ ლოდებისთვის, ან ზედ ილაჯებინათ. ერთვეგროვენ ნაკითხ დაგარული დედამზრთელგეს უქრიალებდა და გულის რევა მოსდიოდათ. მაგრამ არაფერი დაბრკოლება არ აფერხებდა. სუსტი ნარვა უფრო დაუღლიადად მიდიდა; სახიფათო გასავლებში ემხარებოდა თანამგზავის და ამხედვებდა.

ბოლოს მთის მწვერვალს მიადგნენ. გამოჩნდა დიდი უფსკრული, საიდანაც ორთქლი ამოდიოდა.

ამ უფსკრულში ჩასვლა შეუძლებელი იყო. ნაპირები დაქანებული ჰქონდა და თოვლითაც კი არ შეიძლებოდა, ცოტაც არი, ჩამვებულიყო კაცი.

ჰიორი ნაპირზედ ჩამოჯდა და სასოფარკეთილგებს მიეცა. ნარვა კი იქაურობას ათავლიერებდა და ვერ წარმოედგინა, რომ ამდენი წვალგება ამოად ჩაიციოდა.

უცებ ჰიორის დაუგხა და სთხოვა, მთის მწვერვალზედ მიხალაქნილ-მოხალაქნილს განიერს ნაპარალს ყურადღებთ დაპკვირებოდა.

— ოჰ, ჩემი სიცოცხლე იმაზეა დამოკიდებული! — მე მესმის შენი მწუხარება, — სთქვა ნარვამ — როდესაც ვინმე უყვარს, ყველაფერი შეუძლიანთ. ნარვას თვალები აფიქვრა, ცრემლი მოერია, თითქო ფოლიოს დღის ნამი დასცემიაო. უცბად გაბარუნდა და წვიდა. მეორე დღეს განთადიხას ტაშის კრით გააღვიდა თავისი სტუმარი.

ჩემი სიყმაწვილე მომაგონდა, — სთქვა ნარვამ. — დღი წითელი ქოლგა მარქვს; ის და თაფლ-წასმული პური ხელში მექირა და ამაყად დავსეირნობდი. ამ დროს უცბად ერთი ძალი მომეფრდა და პური წამართვა. თავის საუბედროოდ შენობის კუნძულში მომეწყვდა და ეველარ გაიქცა, მე იმის წინ ვიდგე და არ ვიცოდა, როგორ წამერთმია პური ისე, რომ არ ეკბინა. უცბად ჩემი წითელი ქოლგა გაეშალა, შემინებულმა ძაღლმა პურს თავი ანება და მოკურცხლა. შენც ასე მოიქციე.

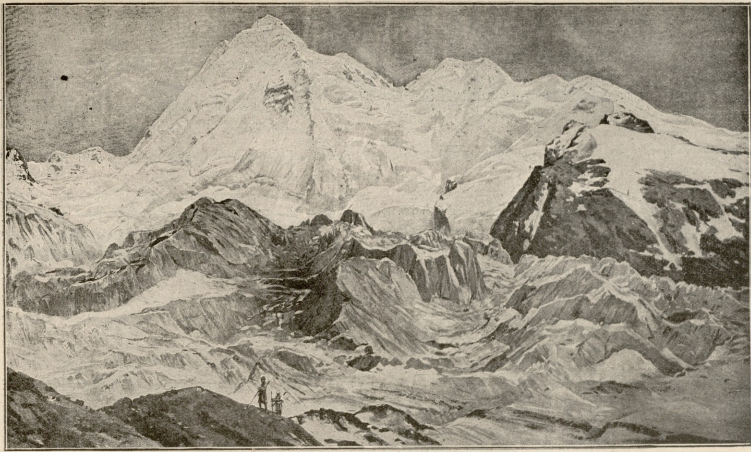
— ტოროლა რომ შორიდანეე დაინახავს ქოლგას და შეშინდება?

დავეცილი გევიროს და როდესაც ახლოს გაგიფრინოს, უცბად გამაღე, მე დარწმუნებული ვარ, რომ ტოტი გაუვარდება.

იმ დღეებში ტოროლები საქმლის ძეხანაში იყვნენ გართულნი და ბუდისთვის არა სცხელოდათ.

ტოროლებისთვის ბუდის ასაშენებლად განთადია ყველაზედ კარგი დრო: სწორედ ეს დრო იყო, რომ ტოროლამ მეთოხე დღეს ჰიორის ახლოს გაუფრინა. ნისკარტით მიქონდა გლიკონიის ტოტი რომლის ფოთლებიც მზეზედ ბრწყინავდა. ჰიორიმ შრიალით გახალა ქოლგა; ტოტი გავარდა: თილისმა ხელში ქონდა.

შა სანთოშა.

— შეხედე, თითქო კლდეში კიბებია გამოთლილიო. —
სთქვა მან.

— მარლა?

— აი ნახე, მე ჩავალ და შენც მომყე.

მართლაც, გაიარეს ვიწრო გასავალი და ძაბრის მგზავს ორმოში გაჩნდნენ, სადაც კიბებია იყო და ამიტომ უფრო ადვილი იყო ჩასვლა.

ორმოს ძირში რგვალი განიერი მოედანი იყო. [გარედან ნაპარალით შემოსული სინათლით აქაიქ იყო განათებული. ჰიორი და ნარეა ამ პატარა მოედანს გაჰყენენ და რამდენიმე წამის შემდეგ მიადგნენ უუსკრულს, რომელზედაც ბოგირი იყო გადავლებული. ბოგირის ბოლოში იედლოზედ მყოფს სირო სოგუნზედ უკეთესი ხელოვნების კარები აღმოჩნდა. როგორც თქმულემაში იყო აღწერილი, ეს კარები მთის სულემის და, უეჭველია, აზამას საუნჯესთან გადიოდა.

შუა ხილვად დარაჯად ხმლიანი მყოშარი იდგა, რომელსაც ეტყობოდა, რომ სტუმრებს ჩვეული არ იყო. ხელში ვეებერთელა შუბი ეჭირა.

— რა გინდათ? — ჰკითხა მით დარაჯმა.

— ჩვენ აზამას მფლობელის ნახვა გვინდა. — უპასუხა ჰიორიმ და თავის თილისმა აჩვენა.

დარაჯმა დაუსტენინა; თვლის დახამამებაზედ ერთი გონჯი გუჯა გაჩნდა, გაიგო ახლად მოსულემის სურვილი და ხმის ამოუღებლად წაიყვანა. გაატარა მდიდრულად მართული ოთახები, სამეფო დარბაზი, სადაც აღმასის ქვები უძვირფესეს ლითონებში იყო ჩასხმული. იმ სასახლის სიმდიდრეს და მორთულობას ვერაფერი შეედრებოდა. ნარეა აღტაცებაში მოდიოდა, როგორც ქალს სწევია. სახილარო უხარბაზარი და სქელი ქმნილება თვალზე დაჰყვებოდა იჯდა, წინ თუფშით ბრინჯი და ფინჯნით საკი ედგა. ფხებზედ ჩამოცმული ჰქონდა ჯუბის სახელოები, წვერები — გაწეწილი, ტურები გრძელი.

ეს თვით მფლობელი იყო.

— შენ გინდოდა ჩემი ნახვა? — ჰკითხა მან ჰიორის. — რა გინდა ჩემთან?

ამ კითხვებზე ჰიორი დაიბნა. ამ პატარა კითხვებზედ კი არ უფიქრია! მთის სულთან უმინებოდ სიმდიდრის სათხოვნელად მისვლა არ შეიძლება. თადაბიკველად იმაზედ ფიქ-

რობდა, როგორ ეშოვა თილისმა; მერე — როგორ მიეღწია მთის მწვერვალამდის, შემდეგ — საშიშს მგზავრობაზედ. მაგრამ იმაზედ არასოდეს არ უფიქრია, რა უნდა უთხრას მთის სულს.

— მეტკვი, თუ არა, რა გინდა ჩემთან? — მოუთმენლად გაიმეორა მთის სულმა.

— მე ერთი ახალგაზდა ქალი მიყვარს! — სთქვა ჰიორიმ: — მაგრამ გავლარობი და აღარ შემიძლია მისი შერთვა. მეუფეო, მე იმედი მაქვს, რომ შეხვალთ ჩემს გარემოებაში, შეიწყნარებთ ჩემს თხოვნას და ნებას მომცემთ ვისარგებლო აზამას საუნჯით, რომელზედაც ჩვენში დიდი მითქმა-მოთქმაა. მისი მკირე ნაწილი დედამიწაზედ ორს ადამიანს გააბედნიერებს, შენ კი ფე არ გავლარობებს.

მთის სულს ეგონა, რომ ნარეა იყო ის არსება, რომელსაც ჰიორი უნდა ეგებენიერებინა. დიხანს უტკირა და, სინადა, რომ იმის მშენიერი თემის, მოგრობა შავის თვალების და თეირი სახის ცქერით სტკებოდა. ბოლოს ეშმაკურის ღიმილით მიუბრუნდა ჰიორის:

— ეიდრე ღმერთებს საუნჯეს სთხოვე, შეგიძლია, უშეველია, იჩიელო იმაზედ, რომელთაც შენი ქველმოქმედება დუსაჩუქრებლად დასტოვებს? რა ხელობისა ხარ?

— არაფერის ხელობას არ მიესდევდი, — უპასუხა გაწინღებულმა ჰიორიმ.

— ჰოი!.. მაშ შენ კეთილად მოგიხმარია შენი ქონება; ღარიბებს შეველოდი, საყავდემყოფებს აარსებდი, შენს თავადს ბლომა ფულს ასესხებდი ომისთვის ან სხვა საკურობისთვის? მართალია, თუ არა, რომ ამგვარს საქმეში დახარჯე შენი ფული?

— წაივადე — ჩურჩულით უპასუხა ჰიორიმ.

— მაშ, რა ჰიორი მოხვედო? მამაშენმა ფული დაგიტოვა, შენ კი გავლანგე; ესლა კი იმის მაგიერად, რომ შენი ოჯლით მოიპოვა ხელობა და სახიფათო საქმეზედ მოდიხარ? მიპასუხე: სულ ფე არის შენი გაკეთებული საქმე, რაშიც საუნჯე გინდა გამოიხიო?

ჰიორიმ ვერა უპასუხა რა და გაწეწებული იდგა.

— შენამდის ბევრი მინახავს, — განაგრძო მთის სულმა, — შენსაიეთ უკეთური და თავში ატაკებული. მაგრამ შენ კიდევ გაქვს საუნჯე, რომელსაც აზამას საუნჯის ფასი აქვს ჩემს თვალში. აი, რას გეტყვი: რაც გინდა ამიიღე ჩემი სკივრები-

